

TÜRKÇEYİ ÇEVİRİMİÇİ DERSLERLE ÖĞRETME METODOLOJISI: YÖNTEMLER, AVANTAJLAR VE ZORLUKLAR

Abdulhayeva Zilola Sharipjonovna

Özbekistan Uluslararası İslam Akademisi araştırmacısı

E-posta: abdulxayevazilola@gmail.com

Özet: *Bu makalede, Türkçeyi çevrim içi derslerle öğretme metodolojisi kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Çevrim içi Türkçe öğretiminde kullanılan yöntemler arasında iletişimsel yaklaşım, görev temelli öğrenme ve karışık öğrenme öne çıkmaktadır. Dijital araçlar ve platformlar, öğretim sürecini destekleyerek öğrencilerin aktif katılımını teşvik eder. Çevrim içi öğretimin mekân ve zamandan bağımsızlık, bireyselleştirilmiş öğrenme ve zengin içerik imkânı gibi avantajları bulunmakla birlikte, internet erişimi, motivasyon eksikliği ve değerlendirme güçlükleri gibi bazı zorlukları da vardır. Öğretmenlerin dijital yeterliliği ve pedagojik donanımı ise bu sürecin başarısını doğrudan etkileyen unsurlar arasındadır. Sonuç olarak, çevrim içi Türkçe öğretimi, uygun yöntem ve araçlarla etkili ve verimli hâle getirilebilir.*

Anahtar kelimeler: *Türkçe öğretimi, çevrim içi eğitim, dijital pedagojik yeterlilik, dil öğretimi metodolojisi, iletişimsel yaklaşım, görev temelli öğrenme, teknolojik araçlar, uzaktan eğitim, yabancı dil olarak Türkçe, e-öğrenme.*

Giriş

Türkçe, son yıllarda yabancı dil olarak öğrenilmesine olan ilginin artmasıyla birlikte, dijital ortamlarda da yoğun olarak öğretilen dillerden biri haline gelmiştir (Kara, 2021). Teknolojinin gelişimi ve COVID-19 pandemisinin etkisiyle çevrim içi eğitim, geleneksel yüz yüze eğitime alternatif olmaktan çıkmış, zaman zaman birincil öğretim modeli haline gelmiştir (Günüç, Odabaşı & Kuzu, 2012). Bu yeni eğitim modeli, hem öğretmen hem de öğrenci tarafından yeni yaklaşımlar ve beceriler gerektirmektedir.

Ana Bölüm

1. Çevrim İçi Türkçe Öğretiminde Kullanılan Yöntemler

Türkçenin çevrim içi öğretiminde farklı öğretim yaklaşımları bir arada kullanılmakta ve bu yöntemler öğrenci profiline göre çeşitlendirilmektedir. **İletişimsel yaklaşım**, çevrim içi dil öğretiminde en yaygın kullanılan yöntemlerden biridir. Bu yaklaşımda temel amaç, öğrencilerin dili iletişim kurmak için etkin biçimde kullanmalarını sağlamaktır (Aydın & Büyükkarcı, 2013). Derslerde gerçek hayata yönelik diyaloglar, rol yapma etkinlikleri ve grup çalışmaları öne çıkar. Örneğin, “havaalanında yol tarifi sorma” ya da “online alışveriş yapma” gibi temalar işlenerek öğrencinin dili doğal bir bağlamda kullanması sağlanır.

Görev temelli öğrenme de çevrim içi dersler için oldukça uygundur. Bu yöntemde öğrenciler, dil becerilerini kullanarak belirli görevleri yerine getirirler (Çelik, 2019). Örneğin, öğrencilerden bir video çekmeleri, çevrim içi bir sunum yapmaları ya da Türkçe bir e-posta yazmaları istenebilir. Bu görevler hem yazılı hem de sözlü becerileri geliştirmeye yöneliktir.

Ayrıca, **karişık öğrenme** modeli de Türkçe öğretiminde sıkça tercih edilmektedir. Bu modelde canlı (senkron) dersler ile önceden hazırlanmış video dersler, dijital alıştırma ve forum tartışmaları gibi asenkron öğeler birleştirilir. Bu yapı sayesinde öğrenciler hem öğretmen rehberliğinde öğrenir hem de kendi kendilerine çalışma fırsatı bulurlar (Kara, 2021).

Yapılandırıcı yaklaşım, öğrencinin aktif katılımını temel alır ve çevrim içi ortam bu katılımı kolaylaştırır. Öğrenciler, öğrenme sürecinde yalnızca bilgi alan değil, aynı zamanda bilgi üreten bireyler olarak konumlandırılır. Grup projeleri, sanal sınıf tartışmaları ve iş birliğine dayalı öğrenme bu yaklaşımı destekleyen unsurlardır.

2. Kullanılan Dijital Araçlar ve Platformlar

Çevrim içi Türkçe öğretiminde dijital araçların seçimi, öğrenme sürecinin başarısını doğrudan etkiler. Her beceriye yönelik farklı araç ve uygulamalar geliştirilmiştir:

- **Konuşma ve dinleme becerileri** için Zoom, Google Meet gibi video konferans uygulamaları kullanılır. Bu ortamlarda öğretmen, öğrencilerin telaffuzunu anında düzeltme şansı bulur. Ayrıca sesli kayıt uygulamaları (ör. Vocaroo, Flip) aracılığıyla öğrencilerin konuşmaları kaydedilerek değerlendirilebilir.

- **Okuma ve yazma becerileri için** Google Dokümanlar, Padlet, Edmodo gibi işbirlikli yazma platformları etkilidir. Öğrenciler bu ortamlarda birlikte hikâye yazabilir, yorum yapabilir ya da blog tarzı içerikler üretebilirler.

- **Oyunlaştırma** araçları motivasyonu artırır. Quizizz, Wordwall, LearningApps gibi uygulamalar, öğrenilen kelime ve dil bilgisi yapılarını pekiştirmek için kullanılır. Bu araçlar, öğrencilerin derslere etkin katılımını sağlar ve öğrenmeyi eğlenceli hâle getirir.

- **Değerlendirme araçları** arasında Google Forms, Socrative ve Kahoot öne çıkar. Hem biçimlendirici hem de ölçme odaklı değerlendirme yapmak mümkündür. Özellikle öğrencilerin gelişim sürecini izlemek açısından bu araçlar büyük kolaylık sağlar.

3. Çevrim İçi Türkçe Öğretiminin Avantajları

Çevrim içi Türkçe öğretimi, geleneksel öğretime kıyasla birçok önemli avantaj sunar:

- **Zaman ve mekân esnekliği:** Öğrenciler istedikleri yerden derse katılabilir ve kaydedilen dersleri tekrar izleyebilir. Bu durum özellikle çalışan yetişkinler ya da farklı ülkelerde yaşayan öğrenciler için büyük kolaylıktır (Günüç, Odabaşı & Kuzu, 2012).

- **Öğrenci merkezli öğrenme:** Çevrim içi platformlarda her öğrencinin kendi öğrenme hızına göre ilerlemesi mümkündür. Öğrenciler eksik oldukları konuları tekrar edebilir, bireysel ödevler ve alıştırmalarla destek alabilir.

- **Zengin görsel-işitsel materyaller:** Görseller, videolar, interaktif haritalar ve simülasyonlar ile öğrenme daha kalıcı hâle gelir. Örneğin, bir kültürel konunun anlatımında gerçek videoların kullanılması öğrencinin hem dil hem de bağlam bilgisi kazanmasını sağlar.

- **İzleme ve kayıt imkânı:** Öğretmen, öğrencilerin ilerlemesini çevrim içi platformlar aracılığıyla izleyebilir. Bu veriler, bireysel destek sağlamak açısından değerlidir (Seferoğlu, 2006).

4. Karşılaşılan Zorluklar ve Çözüm Önerileri

Her ne kadar çevrim içi öğretim birçok kolaylık sunsa da bazı önemli zorluklar da vardır:

- **Teknik altyapı eksikliği:** Bazı öğrenciler yeterli internet bağlantısına ya da uygun cihaza sahip olmayabilir. Bu durum öğrenme sürecini sekteye uğratır. Bu gibi durumlarda ders materyalleri daha düşük veri kullanımıyla erişilebilir hâle getirilmelidir (Kara, 2021).

- **Dikkat ve motivasyon kaybı:** Uzun süren çevrim içi derslerde öğrencilerin dikkatleri kolayca dağılabilir. Bu nedenle ders süresi, içeriğin çeşitliliği ve öğrenci katılımını artıran etkinlikler dikkatle planlanmalıdır (Aydın & Büyükkarcı, 2013). Örneğin, her 15 dakikada bir öğrencilerden kısa bir sözlü katkı istemek faydalı olabilir.

- **Etkileşimin sınırlı olması:** Yüz yüze sınıflarda doğal olarak gelişen etkileşim, çevrim içi ortamlarda daha zordur. Bu eksikliği azaltmak için grup çalışmaları, tartışma panoları ve eşli konuşma etkinlikleri düzenlenmelidir.

- **Değerlendirme zorlukları:** Özellikle konuşma becerilerinin çevrim içi ölçülmesi zordur. Bu nedenle öğrencilerden kısa video ve ses kayıtları hazırlamaları istenebilir. Ayrıca sözlü sunumlar canlı olarak yapılabilir.

5. Öğretmen Yeterlilikleri ve Rolü

Başarılı bir çevrim içi Türkçe öğretim süreci, öğretmenin dijital pedagojik yeterliliğine bağlıdır (Seferoğlu, 2006). Öğretmen yalnızca dil bilgisi sunan değil, aynı zamanda bir rehber, bir moderatör ve bir içerik tasarımcısı rolünü üstlenmelidir.

- Öğretmenin dijital araçları etkin kullanabilmesi, teknik aksaklıklar karşısında çözüm üretebilmesi gereklidir.

- İçerikleri öğrenci seviyesine uygun şekilde sadeleştirebilmek ve çeşitli öğrenme stillerine hitap edebilmek önemlidir.

- Aynı zamanda öğretmen, öğrenciyle bire bir iletişim kurarak moral desteği sağlamalı, motivasyonu yüksek tutmalıdır.

Bu bağlamda, öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerle kendilerini sürekli geliştirmeleri ve çevrim içi öğretim teknikleri konusunda güncel bilgiye sahip olmaları gereklidir.

Sonuç

Türkçeyi çevrim içi derslerle öğretme metodolojisi, hem öğretmenler hem de öğrenciler için yeni fırsatlar ve yaklaşımlar sunan dinamik bir alan hâline gelmiştir. Bu makalede ele alınan yöntemler ve uygulamalar göstermektedir ki, çevrim içi

öğretim yalnızca bir zorunluluk değil, aynı zamanda pedagojik olarak yeniden yapılandırılabilir bir güçlü bir öğretim modelidir. Özellikle iletişimsel yaklaşım ve görev temelli öğrenme gibi yöntemlerin dijital araçlarla desteklenerek etkili biçimde uygulanabildiği görülmüştür.

Çevrim içi eğitimin sunduğu esneklik, zengin görsel-işitsel içerikler, bireyselleştirilmiş öğrenme imkânı gibi avantajlar, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrenciler için öğrenme sürecini daha erişilebilir ve etkili kılmaktadır. Bununla birlikte, internet altyapısının yetersizliği, motivasyon eksikliği, değerlendirme süreçlerinde yaşanan zorluklar gibi bazı temel sorunlar bu sürecin başarısını doğrudan etkileyebilmektedir.

Bu bağlamda, çevrim içi Türkçe öğretiminin sürdürülebilir ve etkili olabilmesi için hem teknik hem de pedagojik açıdan sürekli güncellenen stratejilere ihtiyaç vardır. Öğretmenlerin dijital yeterliliklerini geliştirmeleri, öğrencilerin aktif katılımını destekleyen yöntemlerin yaygınlaştırılması ve çevrim içi materyal tasarımının öğrenci merkezli şekilde yapılması sürecin başarısı için belirleyici olacaktır.

Sonuç olarak, çevrim içi ortamlarda Türkçe öğretimi, geleneksel sınıf ortamlarını tamamen ikame etmese de, dil öğretiminde güçlü bir alternatif ve tamamlayıcı unsur olarak önem kazanmaktadır. Bu nedenle, çevrim içi öğretim süreçleri pedagojik derinlik, dijital donanım ve yenilikçi yaklaşım ile desteklendiğinde, Türkçenin küresel düzeyde öğretimi ve yaygınlaştırılması açısından güçlü bir araç olarak değerlendirilebilir.

Kaynakça ve Literatür Listesi:

Aydın, S. & Büyükkarcı, K. (2013). Yabancı Dil Öğretiminde Çevrimİçi Ortamlar. Ankara: Pegem Yayınları. 212 s.

Günüç, S., Odabaşı, H. & Kuzu, A. (2012). E-Öğrenme ve Teknoloji Entegrasyonu. İstanbul: Akademi Yayınevi. 198 s.

Kara, A. (2021). COVID-19 Sonrası Dijital Dönüşüm ve Türkçe Öğretimi. İstanbul: Bilge Kütüphane. 176 s.

Seferoğlu, S. S. (2006). Öğretmen Yeterlikleri ve Mesleki Gelişim. Ankara: Nobel Yayınları. 245 s.

Çelik, H. (2019). Görev Temelli Dil Öğretimi: Kuram ve Uygulama. Eskişehir: Anadolu Üni. Yayınları. 164 s.